

کرونا و دین

چالش‌های دین پژوهی در مواجهه با بیماری کرونا

جمعی از نویسندگان

به کوشش: قاسم بابایی

کتابخانه

نویسندگان (به ترتیب حروف الفبا):

- بابایی قاسم،
- پورامینی محمدباقر،
- خسروپناه عبدالحسین،
- رشیدزاده محمد،
- رودگر محمدجواد،
- سهرابی فر وحید،
- صلواتی عبدالله،
- عابدی محمد،
- گریوانی مسلم،
- محقق داماد سیدمصطفی،
- موسوی راد سیدجابر،
- میری مهدی،
- وکیلی هادی.

فهرست نویسنده بر اساس افتخارات فیبا

سرشناسنامه: جمعی از نویسندگان؛ به کوشش قاسم بابایی
عنوان: کرونا و دین (چالش‌های دین پژوهی در مواجهه با بیماری کرونا)
مشخصات نشر: قم: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری: ۲۷۵ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۶۷-۲۶-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: کروناویروس‌ها — جنبه‌های مذهبی — اسلام
موضوع: بیماری‌ها — جنبه‌های مذهبی — اسلام
موضوع: کروناویروس‌ها — پرسش‌ها و پاسخ‌ها
شناسنامه افزوده: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه
رده بندی کنگره: BP۲۲۲/۶
رده بندی دیوبند: ۲۹۷/۴۸۵
شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۶۱۱۳۱

انتشارات: ۰۲۵-۳۷۷۳۵۵۴۷

مؤسسه انتشارات حوزه های علمیه

تلفن تماس: ۰۲۵-۳۷۷۴۵۴۷۳-۳۷۷۳۰۸۶۰

نشانی فروشگاه اینترنتی

www.NashreHowzeh.ismcir

نشر حوزه در ایتا و اینستاگرام

@Nashre_Howzeh

مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات

کرونا و دین (چالش‌های دین‌پژوهی در مواجهه با بیماری کرونا)

نویسندگان: جمعی از نویسندگان، به کوشش قاسم بابایی
تهیه‌کنندگان: مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات (حوزه های علمیه)

ناشر: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

سال نشر: ۱۴۰۱

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۶۷-۲۶-۵

تلفن: ۰۲۵-۳۲۹۲۳۲۵۱

تلفکس: ۰۲۵-۳۲۹۴۰۱۷۷

آدرس: قم - خیابان شهید صدوقی (ره)، مجتمع شهید صدوقی (ره)، فاز ۳

میر خانه حمایت از طرح‌های پژوهشی

این اثر با حمایت «دبیرخانه حمایت از طرح‌های پژوهشی»
معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه چاپ شده است.

فهرست

مقدمه

۱۱

فصل اول: کرونا و مسائل خداشناسی

گفتار اول: بازانگاری تلقی آدمی از خدا در مواجهه با کرونا

۱۵

۱۶

معناشناسی انگاره و بازانگاری

۱۸

انگاره ما از خدا

۲۲

کرونا و بازانگاری خدا

۲۲

۱. کرونا به مثابه شرّ مهیب یا شرّ گزاف

۲۶

۲. کرونا به مثابه موقعیت مرزی

۲۷

نقش کرونا در جابجایی انگاره ما از خدا

۳۱

نتیجه گیری

۳۵

گفتار دوم: خدای حاضر در کرونا و پساکرونا

۳۸

کسوف خداوند در جهان بینی مدرن و پسامدرن

۴۱

تازیانة الهی برای بیداری بشر

۴۴

سه گونه حضور و معیت خداوند با موجودات

۴۵

۱. معیت قیومی

۴۷

۲. معیت رحیمی

۴۸

۳. معیت قهری

۴۹

خلاصه و نتیجه گیری

۵۳

گفتار سوم: چگونگی سازگاری کرونا با رحمت الهی

۵۳

چیستی رحمت الهی و اقسام آن

۵۷

رابطه رحمت الهی با کرونا

۵۹

رحمت الهی و آزمایش انسان ها

- ۶۱ نقش بلایا در بیدارسازی انسان‌ها
 ۶۱ ابتلا به کرونا، معلول اعمال انسانها
 ۶۵ جبران سختی‌های کرونا در آخرت
 ۶۷ نتیجه‌گیری

فصل دوم: کرونا و مسائل نظام آفرینش

- ۷۱ گفتار اول: بیماری کرونا و چالش در ارتباطات چهارگانه
 ۷۱ چالش‌های بیماری کرونا
 ۷۲ بحران کرونا و چالش در ارتباط انسان با خدا
 ۷۳ عوامل فروکش کردن اعتقاد به خدا در غرب
 ۷۳ شبهه هیوم و جی. ال. مکی در باره شرور
 ۷۴ پاسخ به شبهه جی. ال. مکی در ارتباط با شرور
 ۷۶ پاسخ به شبهه هیوم در ارتباط با شرور
 ۷۷ آزادی، اصل مشترک فیلسوفان انگلیستان
 ۷۸ سازگاری دین با آزادی
 ۷۹ عدم تعارض آزادی با علیت و تکلیف
 ۸۰ جهان‌بینی مدرن و فروکش کردن اعتقاد به خدا
 ۸۲ نقد اندیشه‌های پوزیتیویستی
 ۸۴ چالش ارتباط انسان با خود در دوره کرونا
 ۸۵ از خودبیگانگی و راه‌هایی از آن
 ۸۶ بیماری کرونا و چالش در ارتباط انسان با انسان‌های دیگر
 ۸۷ بیماری کرونا و چالش در ارتباط انسان با محیط‌زیست
 ۸۸ پنج موج فناوری
 ۸۹ نگاه دین به طبیعت
 ۹۰ راه‌هایی از چالش‌های چهارگانه
 ۹۱ خلاصه و نتیجه‌گیری
 ۹۵ گفتار دوم: سنت‌های الهی و بیماری کرونا
 ۹۵ واژه‌شناسی سنت در لغت و اصطلاح
 ۹۶ سنت به معنای آداب و رسوم پیشینیان:

۹۷	سنت در اصطلاح علم اصول فقه
۹۷	سنت به معنای قوانین ثابت در نظام هستی
۹۹	دسته‌بندی سنت‌های الهی
۹۹	ارتباط بیماری کرونا با سنت‌های الهی
۱۰۲	اقسام سنت‌های الهی و رابطه آن‌ها با کرونا
۱۰۳	سنت امتحان الهی
۱۰۵	سنت امداد الهی
۱۰۶	سنت اضلال الهی
۱۰۸	سنت املاء و استدراج
۱۰۸	سنت تزئین الهی
۱۰۹	سنت مکر در مجازات
۱۱۰	سنت عذاب و هلاکت
۱۱۱	کرونا عذاب الهی یا نعمت
۱۱۵	خلاصه و نتیجه‌گیری

فصل سوم: نگاهی دینی به کارکردهای کرونا

۱۲۱	گفتار اول: حقیقت بیماری و کارکرد آن
۱۲۳	چیستی بیماری و سلامتی و تعریف آن‌ها
۱۲۵	هنجارگرایی در تعریف بیماری
۱۲۸	مراتب بیماری و سلامتی
۱۳۰	بیماری حقیقی انسان
۱۳۴	بیماری انسان و اراده آزاد
۱۳۹	جایگاه بیماری از منظر اسلام
۱۳۹	۱. بیماری، بخشی از رنج انسانی
۱۴۱	۲. رابطه بیماری ظاهری و بیماری حقیقی انسانی
۱۴۲	نقش سازندگی و تربیتی بیماری
۱۴۲	۱. نقش بیماری در تربیت دیگران
۱۴۳	۲. نقش و اثر بیماری در تربیت نفس انسانی
۱۴۸	خلاصه و نتیجه‌گیری

گفتار دوم: کارکردهای بیماری‌های فراگیر در تربیت بشر

- ۱۵۳
 ۱۵۴ مبانی قرآنی جایگاه بیماری فراگیر کرونا در تربیت الهی بشر
 ۱۵۷ ۱. هدفمندی خلقت هستی و انسان
 ۱۵۸ ۲. کمال انسان، هدف خلقت
 ۱۵۸ ۳. تکامل بشر با ربوبیت الهی
 ۱۶۰ جایگاه بیماری کرونا و مشکلات فراگیر در تربیت جامعه بشری
 ۱۶۰ ۱. دنیا، بستر تربیت و تکامل «با ابتلا به بیماری کرونا»
 ۱۶۶ ۲. فرصت‌ها و تهدیدهای تربیتی در سایه بیماری فراگیر کرونا
 ۱۶۸ ۲/۱. بستر انفاق خداخواهانه یا بخل خودخواهانه
 ۱۶۹ ۲/۲. بستر مواسات و همدلی یا بی تفاوتی
 ۱۷۱ ۲/۳. بستر ظهور عدالت اجتماعی یا نادیده گرفتن آسیب‌پذیران
 ۱۷۳ ۲/۴. بستر بصیرت‌افزایی برای نخبگان سیاسی
 ۱۷۳ خلاصه و نتیجه‌گیری

گفتار سوم: کارکردهای فردی و اجتماعی دین در بیماری کرونا

- ۱۷۸ کارکردهای فردی دین در بیماریها
 ۱۷۸ ۱. کارکردهای دین در بخش بیماری‌های جسمانی
 ۱۷۹ ۲. کارکرد دین در کاهش تألمات روحانی و روانی
 ۱۸۰ ۳. کارکرد دین در معنادار کردن رنج‌ها
 ۱۸۲ ۴. کارکرد دین در معنادار کردن زندگی
 ۱۸۴ ۵. کارکرد دین در نجات از تنهایی
 ۱۸۵ کارکردهای اجتماعی دین
 ۱۸۶ ۱. همبستگی و هم‌افزایی (آموزه‌ها، اجتماعات، مناسک و آداب)
 ۱۸۹ ۲. امیدبخشی به زندگی
 ۱۹۱ ۳. کارکرد خدمات اجتماعی دین
 ۱۹۲ نتیجه

گفتار چهارم: ظرفیت فقه و قداست طب در مواجهه با بیماری واگیر

- ۱۹۶ فقه بیماری‌های واگیر

مقدمه

حوادث و اتفاقاتی که در عالم به وقوع می‌پیوندد از زوایای مختلف و متعددی قابل دقت و بررسی است. از رهگذر همین حوادث است که بسیاری از افق‌ها، در مسائل مختلف زندگی بشر به‌روی او باز شده و چه بسا توصیه‌های مکرر و متعدد قرآن به اندیشیدن و تدبیر در پدیده‌های عالم نیز برای بهره‌بری بیشتر انسان و یافتن افق‌های تازه‌ایی باشد که هریک از این حوادث با خود می‌تواند به همراه داشته باشد.

انسان قرن بیست و یکم، اندیشه‌ها، ادعاها و دستاوردهای زیادی را با خود به همراه دارد؛ گستره این داشته‌ها و یافته‌ها در ابعاد مختلف زندگی او آنقدر زیاد است که جمعی از آنان را بدین باور سوق داده است که انسان را محور عالم هستی دانسته و براین عقیده‌اند که جز انسان، مدبر دیگری در عالم وجود ندارد.

بروز و ظهور پدیده کرونا به عنوان پدیده‌ای عالم‌گیر، توجه بسیاری از انسان‌های اندیشمند و در جستجوی حقیقت را به خود جلب کرده و دستمایه‌ای برای اندیشیدن پیرامون بسیاری از مسائل زندگی بشری است.

یکی از مسائلی که در هنگام بروز پدیده‌های بزرگ از جمله بیماری عالم‌گیر کرونا، مورد توجه بسیاری از انسان‌ها قرار می‌گیرد جایگاه و نقش خدا، آموزه‌های دینی و کارکرد دین در مواجهه با چنین پدیده‌هایی است. کرونا با همه سختی‌ها و مرارت‌های مادی و روحی و روانی که برای انسان داشته است می‌توان از آن به عنوان فرصتی یاد کرد برای اندیشیدن انسان؛

برای آنکه انسان با خود بیاندیشد که آیا می‌توان از این پدیده، رهیافت تازه و افق نویی برای زیستن بهتر در این عالم یافت؟ و اگر چنین است سازوکار و نقشه راه آن چیست؟ مطالبه بشر امروز برای تبیین نقش خدا در پدیده‌های عالم، فرصت و زمینه مناسبی را برای عالمان دین فراهم آورده است تا رسالت آگاهی‌بخشی و روشن‌گری خود را برای فهم بهتر رابطه انسان با خدا و دین به سرانجام برسانند.

کتابی که پیش‌روی شما فرهیخته گرامی است، پژوهشی در همین راستاست که از طرف مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات و با بیان و قلم جمعی از صاحب‌نظران و نویسندگان محترم به رشته تحریر درآمده است. امید است که این کتاب، پاسخ‌گوی برخی سوالات و چالش‌هایی باشد که نسبت به دین و مسائل کلامی آن وجود دارد.

لازم است از همه صاحب‌نظران و نویسندگان محترم، حضرات آقایان سیدمصطفی محقق داماد؛ عبدالحسین خسروپناه، محمدباقر پورامینی، قاسم بابایی، عبدالله صلواتی، محمد رشیدزاده، سیدجابر موسوی‌راد، وحید سهرابی‌فر، مهدی میری، محمد عابدی، هادی وکیلی، محمدجواد رودگر، مسلم گریوانی و ارزیابان محترم اثر حجج اسلام آقایان عبدالرحیم سلیمانی بهبهانی، حسن رضایی‌مهر، حمیدکریمی، نصرالله درویشی، تقدیر و تشکر نماییم. همچنین لازم است از جناب حجت‌الاسلام والمسلمین قاسم بابایی که با همت و پیگیری مجدانه ایشان این اثر به سرانجام رسید، صمیمانه تقدیر و تشکر نماییم.

مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات

حوزه‌های علمیه